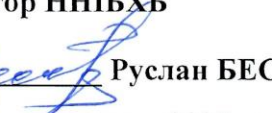

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Навчально-науковий інститут біології, хімії та біоресурсів
Кафедра молекулярної генетики та біотехнології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор ННІБХБ

Руслан БЕСПАЛ'КО
« 29 » серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

Охорона праці в галузі
обов'язкова

Освітньо-професійна програма	<u>Біологія</u>
Спеціальність	<u>Е1 Біологія та біохімія</u>
Галузь знань	<u>Е Природничі науки, математика та статистика</u>
Рівень вищої освіти	<u>другий магістерський</u>
Навчально-науковий інститут біології, хімії та біоресурсів	
Мова навчання	українська

Чернівці 2025 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Біологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти, затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (протокол № 5, від 28.04.2025).

Розробники: Волков Роман Анатолійович, завідувач кафедри молекулярної генетики та біотехнології, д.б.н., професор,

Язловицька Людмила Степанівна доцент кафедри молекулярної генетики та біотехнології, к.б.н., доцент,

Роцька Надія Михайлівна, асистент кафедри молекулярної генетики та біотехнології, доктор філософії

Викладач, що забезпечує читання даної навчальної дисципліни:

Язловицька Людмила Степанівна доцент кафедри молекулярної генетики та біотехнології, к.б.н., доцент

Погоджено з гарантом ОП **Ірина ПАНЧУК**

Затверджено на засіданні кафедри молекулярної генетики та біотехнології

Протокол № ___ від «___» _____ 20__ року

Завідувач кафедри **Роман ВОЛКОВ**

Схвалено методичною радою навчально-наукового інституту біології хімії та біоресурсів

Протокол № 1 від «29» 2025 року

Голова методичної ради **Галина МОСКАЛИК**

Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні у майбутніх фахівців умінь для забезпечення ефективного управління охороною праці та поліпшення умов праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці в конкретній галузі.

Навчальна дисципліна «**Охорона праці в галузі**» викладається для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти денної та заочної форми навчання. Завдання вивчення курсу передбачає забезпечення гарантії збереження здоров'я і працездатності працівників у виробничих умовах конкретних галузей господарювання через ефективне управління охороною праці та формування відповідальності у посадових осіб і фахівців за колективну та власну безпеку.

Дисципліна вивчається студентами у 1 семестрі 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти на основі дисциплін першого (бакалаврського) рівня. Є підґрунтям для провадження безпечної роботи за фахом.

1. Результати навчання.

Вимоги до знань та умінь визначаються галузевими стандартами вищої освіти України. В результаті вивчення дисципліни «Охорона праці в галузі» у студентів формуються наступні *компетентності*:

ЗК2. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології. ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК4. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

СК1. Здатність користуватися новітніми досягненнями біології, необхідними для професійної, дослідницької та/або інноваційної діяльності.

СК6. Здатність прогнозувати напрямки розвитку сучасної біології на основі загального аналізу розвитку науки і технологій.

СК10. Здатність використовувати результати наукового пошуку в практичній діяльності.

У результаті вивчення дисципліни «Охорона праці в галузі» у студентів формуються наступні *програмні результати*:

ПР2. Використовувати бібліотеки, інформаційні бази даних, інтернет-ресурси для пошуку необхідної інформації.

ПР3. Здійснювати злагоджену роботу на результат у колективі з урахуванням суспільних, державних і виробничих інтересів.

ПР5. Аналізувати та оцінювати вплив досягнень біології на розвиток суспільства.

ПР8. Застосовувати під час проведення досліджень знання особливостей розвитку сучасної

біологічної науки, основні методологічні принципи наукового дослідження, методологічний і методичний інструментарій проведення наукових досліджень за спеціалізацією.

ПР13. Дотримуватися основних правил біологічної етики, біобезпеки, біозахисту, оцінювати ризику застосування новітніх біологічних, біотехнологічних і медико-біологічних методів та технологій, визначати потенційно небезпечні організми чи виробничі процеси, що можуть створювати загрозу виникнення надзвичайних ситуацій.

ПР17. Розуміти шляхи вирішення професійних завдань, пов'язаних із забезпеченням життя, здоров'я та працездатності у професійній діяльності.

На основі вивчення дисципліни студент повинен:

знати: правові та організаційні основи охорони праці; вимоги електробезпеки та пожежної безпеки приміщень і робочих місць та дотримуватись їх в процесі праці; основні методи збереження здоров'я та працездатності виробничого персоналу; методи організації заходів з профілактики виробничого травматизму та професійної захворюваності; методичне забезпечення і проведення навчання та перевірки знань з питань охорони праці серед працівників організації (підрозділу).

Вміти: застосовувати сучасні методи дослідження і аналізу ризиків, загроз і небезпек на робочих місцях та виробничих об'єктах; вирішувати професійні завдання, пов'язані з забезпеченням життя, здоров'я і працездатності під час роботи та мати основні загальнокультурні та професійні компетенції з охорони праці; ефективно використовувати положення нормативно-правових документів в своїй діяльності; вдало виконувати обов'язки і повноваження з охорони праці на робочому місці, у виробничому колективі; обґрунтовувати вибір безпечних режимів, параметрів, виробничих процесів (в галузі діяльності); проводити заходи щодо усунення причин нещасних випадків і професійних захворювань на виробництві.

Опис навчальної дисципліни

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1	1	3,0	90	10	-	14	-	66		залік
Заочна	1	1	3,0	90	4	-	2	-	84		залік

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин										
	Денна форма						Заочна форма				
	ус ьог	у тому числі					ус ьог	у тому числі			
		л	п	сем.	інд.	с.р.		л	п	сем.	інд.
Змістовий модуль 1											
Тема 1. Охорона праці в галузі на виробництві.	8	1		1		6	8	0,5			7,5
Тема 2. Безпека виробничих процесів.	14	1		3		10	14	0,5			13,5
Тема 3. Порядок проведення та алгоритми розслідування нещасних випадків на виробництві.	14	2		2		10	14		0,5		13,5
Тема 4. Правила облаштування і безпеки роботи в лабораторіях біологічного та біотехнологічного профілів.	20	2		4		14	20	1		1	18
Тема 5. Умови праці у навчальних закладах (НЗ). Облаштування НЗ та організація навчально-виховного процесу.	17	2		2		13	17	1		0,5	15,5
Тема 6. Гігієна та фізіологія праці. Особливості гігієни праці в окремих галузях. Важкість та напруженість праці.	17	2		2		13	17	1			16
Усього годин	90	10		14		66	90	4		2	84

Тематика лекційних занять з переліком питань

N	Назва теми з основними питаннями
1	Охорона праці в галузі на виробництві. 1 Які основні принципи організації системи охорони праці на сучасному виробництві? 2 Які законодавчі та нормативно-правові акти регулюють охорону праці в Україні? 3 Які обов'язки мають роботодавець і працівник у сфері охорони праці? 4 Як здійснюється профілактика виробничого травматизму та профзахворювань?

2	Безпека виробничих процесів. 1. Які небезпечні та шкідливі виробничі фактори найчастіше зустрічаються у біотехнологічних виробництвах? 2 Які існують засоби колективного та індивідуального захисту працівників? 3. Як проводиться аналіз ризиків виробничого процесу та визначення їх допустимих рівнів? 4. Чому важливо застосовувати принцип "безпечного проєктування" на етапі розробки технологій?
3	Порядок проведення та алгоритми розслідування нещасних випадків на виробництві. 1 Хто входить до складу комісії з розслідування нещасного випадку? 2 Які етапи включає алгоритм розслідування виробничого травматизму? 3 Які документи складаються за результатами розслідування? 4 У чому відмінність між "легким" і "тяжким" нещасним випадком та як це впливає на порядок розслідування?
4	Правила облаштування і безпеки роботи в лабораторіях біологічного та біотехнологічного профілів. 1 Які вимоги висуваються до облаштування робочих місць у молекулярно-генетичних лабораторіях? 2 Як класифікуються рівні біобезпеки (BSL) і які особливості має кожен з них? 3. Які правила роботи з генетично модифікованими організмами (ГМО) в лабораторних умовах? 4 Які заходи необхідні для попередження внутрішньолабораторних аварій та інфекційного ризику?
5	Умови праці у навчальних закладах (НЗ). Облаштування НЗ та організація навчально-виховного процесу. 1 Які основні гігієнічні вимоги до організації навчальних приміщень? 2 Які фактори можуть негативно впливати на здоров'я викладачів (вчителів) і студентів (учнів) у навчальних закладах? 3 Які заходи безпеки необхідно враховувати під час проведення лабораторних і практичних занять? 4 Як оцінюються та нормуються умови праці педагогічних працівників?
6	Гігієна та фізіологія праці. Особливості гігієни праці в окремих галузях. Важкість та напруженість праці. 1 Що таке фізіологічні основи працездатності людини та як вони пов'язані з організацією робочого процесу? 2 Які існують методи оцінки втоми та перевтоми працівників? 3 Як правильно організувати режим праці та відпочинку для збереження працездатності? 4 Які особливості має вплив шкідливих факторів на різні системи організму (дихальну, нервову, серцево-судинну)?

Тематика семінарських занять з переліком питань

	Назва теми з основними питаннями
1	Охорона праці на підприємствах харчової промисловості. 1. Які основні виробничі небезпеки характерні для підприємств харчової промисловості? 2. Як здійснюється санітарно-гігієнічний контроль на харчових підприємствах? 3. Які технічні та організаційні заходи застосовують для попередження травматизму у харчовій промисловості? 4. Які особливості має використання індивідуальних засобів захисту працівників харчових підприємств?
2	Аналіз ризиків та заходи з мінімізації небезпек на виробництві: методи оцінки та контролю. 1. Які основні методи ідентифікації небезпечних виробничих факторів ви знаєте? 2. Як проводиться оцінка ризиків: від простих якісних до кількісних методів? 3. Які принципи лежать в основі управління ризиками на виробництві? 4. Чим відрізняється профілактичний підхід до контролю ризиків від реактивного
3.	Алгоритм розслідування нещасних випадків на виробництві: етапи, методи та роль профілактики в попередженні повторних інцидентів. 1. Які етапи включає алгоритм розслідування нещасних випадків на виробництві? 2. Які документи складаються за результатами розслідування та кому вони подаються? 3. Як результати розслідування можуть бути використані для підвищення рівня

	<p>безпеки на підприємстві?</p> <p>4. Яка роль профілактичних заходів у зниженні ризику повторення інцидентів?</p>
4	<p>Охорона праці в лабораторіях біологічного та біотехнологічного профілів.</p> <p>1. Які небезпечні та шкідливі фактори характерні для біотехнологічних і біологічних лабораторій?</p> <p>2. Як організовується система біобезпеки в лабораторіях різного рівня небезпеки (BSL-1 – BSL-4)?</p> <p>3. Які правила поведження з патогенними мікроорганізмами та генетично модифікованими організмами?</p> <p>4. Які заходи слід передбачити для мінімізації внутрішньолабораторних аварій?</p>
5	<p>Вимоги безпеки до лабораторних приміщень та обладнання для наукових досліджень. Організація наукових досліджень та основні наукові проблеми в галузі охорони праці.</p> <p>1. Які основні вимоги безпеки висуваються до планування та облаштування наукових лабораторій?</p> <p>2. Як правильно організувати роботу з новітнім науковим обладнанням, щоб уникнути аварій та травм?</p> <p>3. Які наукові проблеми в галузі охорони праці залишаються актуальними сьогодні?</p> <p>4. Як організація наукових досліджень може впливати на рівень безпеки та ефективність праці дослідників?</p>
6	<p>Охорона праці в навчальних закладах. Облаштування НЗ та організація навчально-виховного процесу.</p> <p>1 Які гігієнічні вимоги висуваються до облаштування навчальних приміщень?</p> <p>2 Як фактори освітнього середовища можуть впливати на здоров'я учнів та викладачів?</p> <p>3 Які основні заходи з охорони праці необхідні під час проведення лабораторних і практичних занять у школах та університетах?</p> <p>4 Як організувати навчально-виховний процес із урахуванням принципів безпеки та охорони праці?</p>
7	<p>Важкість праці та гігієнічні аспекти її організації: вплив на здоров'я працівників в різних галузях виробництва.</p> <p>1. Які фактори визначають важкість праці в різних галузях виробництва?</p> <p>2. Як надмірні фізичні та психоемоційні навантаження впливають на здоров'я працівників?</p> <p>3. Які методи застосовуються для оцінки умов праці та їх впливу на функціональний стан організму?</p> <p>4. Які профілактичні заходи застосовують для зниження негативного впливу важкої праці?</p>

Теми практичних занять

Практичні заняття за навчальним планом не передбачені

Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття за навчальним планом не передбачені.

Теми індивідуальних завдань

Навчальним планом не передбачені.

Зміст завдань для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	год	
		стац	заоч
1	Міжнародне співробітництво у сфері охорони праці	5	6
2	Система охорони праці на виробництві	5	6
3	Аналіз умов праці та виробничого травматизму на підприємствах різних галузей	4	6
4	Класифікація підприємств за вибухо- та пожежонебезпекою.	4	5
5	Використання засобів індивідуального захисту в умовах виробництва	4	5
6	Контроль за рівнем небезпечних і шкідливих виробничих факторів	4	5
7	Гарантії для працівників, задіяних на небезпечних та шкідливих роботах	5	6
8	Категорії наукових біологічних лабораторій	5	6
9	Заходи для нормалізації показників мікроклімату у біологічній лабораторії	4	5
10	Основні методи забезпечення електробезпеки обладнання	4	5
11	Техніка безпеки при роботі з системами, що працюють під тиском	4	5
12	Ергономіка навчальних приміщень: вплив меблів та технічного оснащення на здоров'я учнів і педагогів	4	6
13	Організація безпеки та охорони праці в навчальних закладах: основні заходи для запобігання травматизму	4	7
14	Особливості гігієни праці в медичній та фармацевтичній галузях	4	5
15	Професійні захворювання як наслідок важкості праці: фактори ризику та профілактика	6	6

Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

Форми організації навчання: лекція, проблемна лекція, семінарське заняття, самостійна робота, дискусія, консультація.

Методи навчання: словесні (лекція, розповідь, пояснення, візуалізація, бесіда, дискусія), наочні (демонстрація, спостереження), розв'язування ситуаційних задач, тренувальні вправи.

Методи поточного контролю

1. Індивідуальне опитування на семінарських заняттях.
2. Фронтальне опитування на семінарських заняттях.
3. Письмове опитування.
4. Тестові завдання.
5. Рольове розігрування ситуацій під час семінару за допомогою міні-кейсів.
6. Модульний контроль (проміжний).

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль проводиться у формі усного опитування, тестового контролю, розв'язуванні ситуаційних завдань, аналізу ефективності групової роботи, письмового опитування з використанням елементів порівняльного аналізу, робота у групах (інтерактивне заняття).

Підсумковий контроль – залік.

Критерії та засоби оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Критерії підсумкового оцінювання

40 балів – вичерпна відповідь на всі теоретичні питання, правильний розв'язок запропонованої задачі та тестових завдань;

30 балів – допущення окремих неточностей та наявність незначних помилок у відповідях;

20 балів – відповідь неповна, наявність суттєвих помилок при розв'язанні задачі і

тестових завдань;

10 балів – надання окремих правильних положень з теоретичних питань, допущення грубих помилок при розв'язання запропонованих задачі і тестів;

0 балів – відсутність будь-яких правильних відповідей на запропоновані теоретичні і практичні завдання.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни Критерії оцінювання усної відповіді:

5 балів – вичерпна відповідь на питання, повне володіння матеріалом;

4-3 бали – у відповіді допущені деякі помилки, що не стосуються основної суті питання;

2 бали – наявність у відповіді грубих помилок, що стосуються основоположних питань матеріалу;

1 бал – наявність у відповіді лише окремих правильних тверджень;

0 балів – неправильна відповідь або відсутність відповіді.

Критерії оцінювання тестових завдань:

5 балів – правильний розв'язок тестового завдання;

4-3 бали – наявність третини неправильних відповідей (правильні та неповні відповіді);

2,5 бали – наявність половини правильних відповідей;

1 бал – переважання неправильних відповідей;

0 балів – завдання розв'язано неправильно.

Перелік питань для самооцінювання та контролю:

- 1 Які основні принципи організації системи охорони праці на сучасному виробництві?
- 2 Які законодавчі та нормативно-правові акти регулюють охорону праці в Україні?
- 3 Які обов'язки мають роботодавець і працівник у сфері охорони праці?
- 4 Як здійснюється профілактика виробничого травматизму та профзахворювань?
- 5 Гарантії для працівників, задіяних на небезпечних та шкідливих роботах
- 6 Техніка безпеки при роботі з системами, що працюють під тиском
- 7 Основні методи забезпечення електробезпеки обладнання
- 8 Класифікація підприємств за вибухо- та пожежонебезпекою.
- 9 Які небезпечні та шкідливі виробничі фактори найчастіше зустрічаються у біотехнологічних виробництвах?
- 10 Охарактеризуйте засоби колективного та індивідуального захисту працівників?
- 11 Як проводиться аналіз ризиків виробничого процесу та визначення їх допустимих рівнів?
- 12 Чому важливо застосовувати принцип "безпечного проєктування" на етапі розробки технологій?
- 13 Хто входить до складу комісії з розслідування нещасного випадку?
- 14 Які етапи включає алгоритм розслідування виробничого травматизму?
- 15 Які документи складаються за результатами розслідування?
- 16 У чому відмінність між "легким" і "тяжким" нещасним випадком та як це впливає на порядок розслідування?
- 17 Охарактеризуйте правила облаштування і безпеки роботи в лабораторіях біологічного профілю.
- 18 Категорії наукових біологічних лабораторій
- 19 Які вимоги висуваються до облаштування робочих місць у молекулярно-генетичних лабораторіях?
- 20 Як класифікуються рівні біобезпеки (BSL) і які особливості має кожен з них?
- 21 Які правила роботи з генетично модифікованими організмами (ГМО) в лабораторних умовах?
- 22 Охарактеризуйте заходи необхідні для попередження внутрішньолaboratorних аварій та інфекційного ризику?

- 23 Як правильно організувати роботу з новітнім науковим обладнанням, щоб уникнути аварій та травм?
- 24 Які наукові проблеми в галузі охорони праці залишаються актуальними сьогодні?
- 25 Як організація наукових досліджень може впливати на рівень безпеки та ефективність праці дослідників?
- 26 Які основні гігієнічні вимоги до організації навчальних приміщень?
- 27 Ергономіка навчальних приміщень: вплив меблів та технічного оснащення на здоров'я учнів і педагогів
- 28 Які фактори можуть негативно впливати на здоров'я викладачів (вчителів) і студентів (учнів) у навчальних закладах?
- 29 Які заходи безпеки необхідно враховувати під час проведення лабораторних і практичних занять?
- 30 Як оцінюються та нормуються умови праці педагогічних працівників?
- 31 Що таке фізіологічні основи працездатності людини та як вони пов'язані з організацією робочого процесу?
- 32 Охарактеризуйте методи оцінки втоми та перевтоми працівників?
- 33 Як правильно організувати режим праці та відпочинку для збереження працездатності?
- 34 Які особливості має вплив шкідливих факторів на різні системи організму (дихальну, нервову, серцево-судинну)?
- 35 Які основні виробничі небезпеки характерні для підприємств харчової промисловості?
- 36 Як здійснюється санітарно-гігієнічний контроль на харчових підприємствах?
- 37 Які технічні та організаційні заходи застосовують для попередження травматизму у харчовій промисловості?
- 38 Які особливості має використання індивідуальних засобів захисту працівників харчових підприємств?
- 39 Які основні методи ідентифікації небезпечних виробничих факторів ви знаєте?
- 40 Як проводиться оцінка ризиків: від простих якісних до кількісних методів?
- 41 Які принципи лежать в основі управління ризиками на виробництві?
- 42 Які фактори визначають важкість праці в різних галузях виробництва?
- 43 Як надмірні фізичні та психоемоційні навантаження впливають на здоров'я працівників?
- 44 Які профілактичні заходи застосовують для зниження негативного впливу важкої праці?
- 45 Чим відрізняється профілактичний підхід до контролю ризиків від реактивного.
- 46 Що таке "небезпечний фактор" і наведіть приклади для освітньої галузі.
- 47 Що таке засоби індивідуального захисту (ЗІЗ)? Як правильно обирати ЗІЗ для конкретного виду робіт?
- 48 Яка різниця між колективними та індивідуальними засобами захисту?
- 49 Класифікація підприємств за вибухо- та пожежонебезпекою
- 50 Міжнародне співробітництво у сфері охорони праці
- 51 Особливості гігієни праці в медичній та фармацевтичній галузях
- 52 Які основні вимоги до організації безпечного робочого місця?
- 53 Як здійснюється контроль за станом охорони праці на підприємстві?
- 54 Що таке пожежна безпека на підприємстві?
- 55 Які є вимоги до електробезпеки?
- 56 Види інструктажів та їх призначення.
- 57 Які дії працівника при виникненні надзвичайної ситуації?
- 58 Що таке "інцидент на виробництві" і як його фіксують?
- 59 Які обов'язкові інструктажі для працівників виробництва?
- 60 Які ергономічні ризики існують на робочому місці науковця-біолога?
- 61 Які вимоги до освітлення у приміщенні для програмістів?
- 62 Що таке кібербезпека в контексті охорони праці?
- 63 Як класифікуються небезпечні хімічні речовини?
- 64 Які знаки безпеки обов'язково повинні бути у хімічній лабораторії?

- 65 Як діє витяжна вентиляція при роботі з токсичними речовинами?
 66 Які заходи безпеки потрібні при контакті з біологічними рідинами?
 67 Як забезпечити безпечне використання медичних відходів?
 68 Які засоби захисту використовуються в інфекційних відділеннях?
 69 Як діяти у разі виникнення надзвичайної ситуації у школі/виші?
 70 Які документи та інструкції регулюють біобезпеку в Україні?
 71 Як проходить інструктаж з охорони праці для біолога перед початком роботи з новим біологічним агентом?

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)						К-ть балів (залік)	Сумарна к-ть балів
T1	T2	T3	T4	T5	T6	40	100
8	8	10	12	12	10		

T1, T2... T6 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Зараховано	A (90-100)	відмінно
Зараховано	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Зараховано	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Не зараховано	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим самостійним опрацюванням освітнього компоненту до перескладання

Зарахування результатів неформальної освіти

Зарахування результатів неформальної освіти проводиться згідно «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або неформальної освіти у системі формальної освіти)» <https://www.chnu.edu.ua/media/3aykf41y/polozhennia-pro-vzaiemodiiu-formalnoi-ta-neformalnoi-osvity.pdf>

Рекомендована література

1. Волков Р.А., Буздуга І.М. (2021). Основи охорони праці. *Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім.Ю.Федьковича*, 276 с.
2. Грибан В. Г., Фоменко А. Є., Казначеев Д. (2022). Безпека життєдіяльності та охорона праці : підруч. / В. Г. Грибан, А. Є. Фоменко, Д. Г. Казначеев. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 388 с.
3. Закон України «Про охорону праці» № 2694-ХІІ від 14.10.1992 р. із внесеними змінами (№ 2249-VIII від 19.12.2017, ВВР, 2018, № 6-7, ст.43).
4. Кепич, Т. Ю., Семенова, І. Ю., & Лавренюк, М. В. (2013). Охорона праці в галузі. *Кепич ТЮ, Семенова ІЮ, Лавренюк МВ–К.: Бібліог.*

5. Кодекс законів про працю № 322-VIII від 10.12.71 із внесеними змінами (№ 540-IX від 30.03.2020 р.)
6. Охорона праці в Україні. Нормативна база. – К.: КНТ, 2008. – 536 с.
7. Ціник, М., Бесараб, О., & Мотроненко, В. (2021). Біобезпека та охорона праці. *Біомедична інженерія і технологія*, (5), 52-58.
8. Kohn, J. P., Friend, M. A., Friend, M., & Kohn, J. (2023). *Fundamentals of occupational safety and health*. Rowman & Littlefield.
9. Mansdorf S. Z. (2019). *Handbook of Occupational Safety and Health* (3rd ed.). Wiley. Retrieved from <https://www.perlego.com/book/990830/handbook-of-occupational-safety-and-health-pdf>
10. Sánchez, F. A. S., Peláez, G. I. C., & Alís, J. C. (2017). Occupational safety and health in construction: a review of applications and trends. *Industrial health*, 55(3), 210-218.
11. Sveinbjornsson B. R., Gizurason S. (2022) *Handbook for Laboratory Safety* 1st Edition Elsevier, 175 p.

2. Інформаційні ресурси

1. <https://dsp.gov.ua/> - офіційний сайт Державної служби України з питань охорони праці.
2. <https://pro-op.com.ua/>
3. <https://education.profitteh.kiev.ua/mod/page/view.php?id=66> - Законодавство України про охорону праці
4. <https://www.msp.gov.ua/>
5. <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=1891> – сайт Чернівецького національного університету, дистанційне навчання.

Політика академічної доброчесності

Впродовж семестру для перевірки знань студентів та контролю за самостійною роботою застосовують письмові роботи та тестовий контроль. При виконанні різних форм робіт студенти повинні дотримуватися принципів академічної доброчесності.

Питання плагиату та академічної доброчесності регламентуються ЗУ «Про вищу освіту» та локально-правовими актами ЗВО:

- ✓ Правила академічної доброчесності у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича <https://www.chnu.edu.ua/media/lnojdab4/pravy-la-akademichnoi-dobrochesnosti.pdf>
- ✓ Положення про виявлення та запобігання плагиату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича <https://www.chnu.edu.ua/media/n5nbzwgb/polozhennia-chnu-pro-plahiat-2023plusdodatky-31102023.pdf>
- ✓ Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича <https://www.chnu.edu.ua/media/jxdfs0zb/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu.pdf>